

LA FESTA DELS EMPESTATS DE MALGRAT I EL SEU REREFONS DOCUMENTAL I HISTÒRIC

Joan Piña Pedemonte

Introducció

Entenem, i utilitzem, normalment la recerca amb una finalitat de difusió, i fins aquí no generem debat, però com s'esdevé aquesta difusió sí que pot generar punts de realització diferents.

El primer que ens vindrà al cap serà el format “publicació”: una recerca que dona bons fruits i es publica per donar a conèixer a altres interessats un procés d'investigació i conclusions. Doncs el nostre cas no és el present, la recerca històrica no va esdevenir publicació sinó un acte festiu, un format menys habitual per donar forma a una investigació de fons patrimonials.

Orígens de la Festa dels Empestats

La Festa dels Empestats neix, com tantes altres festes amb rerefons històric, en un context de llarga efervescència d'aquests actes. De mica en mica tots els pobles han anat creant les seves festes històriques: medievals, pirates, bandolers, modernistes, etc. Malgrat no comptava amb cap i tampoc semblava interessat en plantejar-se un canvi.

És en una reunió de treball relacionada amb un llibre de fotografia antiga publicat el febrer del 2009 (“L'Abans” de l'editorial Efadós), per tenir una referència cronològica, on Núria Arís, Sònia Garangou i Joan Piña discuteixen sobre el perquè Malgrat no té una festa de caràcter històric i quina seria la millor opció en cas de tenir-la. El consens va ser clar: no tenim festa d'aquest tipus perquè ningú ha donat l'empenta a fer treball col·lectiu entre entitats, i si haguéssim de fer-ne alguna seria sobre la pesta bubònica.

El tema era clar, volíem que fos original i ben documentat al nostre poble, a més vinculat a la identitat del poble. Complíem els requisits: en aquell moment

no existia cap altre festa dedicada a la pesta bubònica, es conserva molta documentació del període i de com van viure l'epidèmia tant els malgratencs com la resta d'Europa, i tocava de ple la identitat del poble: Sant Roc, patró de Malgrat, té aquest títol per haver estat l'intercessor en els precés dels malgratencs que van viure l'epidèmia (formalitzat en un vot de vila dedicat a ell i als sants germans romans Joan i Pau el 26 de juny de 1651).

Tot i això la idea va quedar en suspensió esperant un moment propici o una voluntat ferma de creure-hi i tirar-la endavant.

Organització de l'acte

Passats quatre anys, els tres autors realitzen una trobada sense cap altre motivació que actualitzar-se de l'estat dels altres dos i explicar les novetats en la vida pròpia. Apareix, de nou, el tema de la Festa dels Empestats (nom que ja rebé en el primer moment d'invenció), i aquesta vegada es vol portar a la realitat.

Detallo aquest procés, informació en primer moment banal, però que reflecteix com de senzill és fer aquest primer pas que normalment genera més temor.

A principis del 2012, en una reunió d'avaluació de la passada Festa Major, el tema es planteja a les entitats assistents. Totes van veure amb bons ulls el projecte, bé, però això no era l'únic que ens interessava als impulsors: volíem que s'impliquessin, crear un grup d'entitats que generessin les inèrcies per impulsar un projecte que ja naixia com a gran, dens i complicat, però amb una perspectiva d'èxit força segura. Per sort, moltes van ser les que es van pujar al carro.

Ja hi havia un grup de gent implicada en el projecte, ara només calia engrescar els que consideréssim imprescindibles per fer el que consideràvem principal, que era la visita guiada dramatitzada. Va ser fàcil unir els actors, grups de cant, dansa, guies, etc. al projecte, i poca gent hi havia que no es veiés en cor o no trobés el seu encaix en l'organització.

Així doncs se'ns plantejava la situació ideal per aquell Sant Roc 2012 realitzar la, fins el moment només imaginada, Festa dels Empestats.

Realització de l'acte

Per poder portar a terme el planejat no teníem prou amb els recursos humans, per sort, com ja he dit, abundants. Tampoc ens en faltaven d'econòmics, vam plantejar la festa de tal forma que remenant els armaris de casa, els fons de les entitats, treball voluntari i poca cosa més¹, vam tenir tot el que necessitàvem. El que ens feia falta i amb urgència era un context històric per ambientar i situar els guions.

Aquí pren protagonisme la tasca de l'investigador. Val a dir que la comissió històrica d'aquesta festa és la que s'encarrega de marcar les directrius. Considerem important que siguin persones amb un profund coneixement de l'art, la música, la vida quotidiana, la història, etc., els que marquin per on ha d'anar el contingut i, per conseqüència, l'esdevenir de l'acte. Aquesta és la principal mostra de la importància que el patrimoni històric pren en la realització de la Festa dels Empestats.

La comissió històrica tria el tema de cada any (els remeis i la sanitat, els poders civils, els poders religiosos, etc.), ja que per una qüestió de renovació cada any es canvia el subtema de les jornades, sempre, però, mantenint com a tema principal la pesta bubònica. I també és aquesta comissió la que s'encarrega de fer el primer pas: documentar el fet que es triï a desenvolupar.

Per realitzar aquesta tasca es recorre als fons documentals originals i a les obres editades. Començant pel primer grup hem trobat el principal punt de suport en l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar i els seus fons notariaus, i en l'Arxiu Diocesà de Girona i els seus fons de llibres sacramentals entre altres. En el cas d'obres editades tenim la sort de tocar un tema profusament tractat i estudiat, nosaltres hem posat el nostre puntal en un llibre de referència en la historiografia local, que és "La vila de Malgrat i sos contorns" (1915) de Mn. Fèlix Paradedà i en "Déu Nostre Senyor vulla alsar la mà de aquest asot del contagi: una aproximació a l'epidèmia de pesta bubònica de 1650-1654 al terme del castell de Montpalau, al terme del castell de Palafolls i a Mataró" (1993) de Francesc Forn i Salvà.

---

¹En realitat, l'única despesa que es va tenir el primer any van ser 9,60€ per comprar torxes i oli de cremar. L'aperitiu final dels assistents va anar a càrrec de l'Ajuntament de Malgrat (concretament del Centre Cívic i de Malgrat Turisme).

Són altres les obres que per força o per casualitat venen a parar a les nostres mans i les afegim al repertori de documentació. Considerem aquesta la tasca principal, ja que serà la que definirà l'acte com a de qualitat o no, sempre entès amb l'objectiu de fer una festa didàctica amb l'aspecte lúdic en segon lloc

Un cop complert aquest primer pas de documentació ja es va poder procedir amb els següents: fer els guions, buscar vestuari, buscar les persones que fessin falta, preparar decorats, i una llarga llista que no entraré a desenvolupar per no ser el tema central de la present ponència.

Compliment d'objectius

Una part important de tots els projectes és valorar els objectius complerts

En el nostre cas, el principal era incidir en la identitat dels malgratencs: crear una festa que donés potència cultural i patrimonial al nostre poble de tal manera que els habitants descobrissin en el seu passat històric elements importants i definidors del seu context present.

Comprovem que ho hem aconseguit per un seguit de factors comprovables:

- El creixement i afiliació en quan a persones organitzadores: cada cop són més persones i entitats que col·laboren i formen part de la realització dels actes.
- Creixement de públic: tot i augmentar les entrades disponibles cada any (limitades pel fet de ser grups guiats i la voluntat de mantenir una bona qualitat de la visita) no es dóna a l'abast i sempre hi ha qui no es pot inscriure, de la mateixa manera hi ha públic fidel d'assistència habitual.
- Descoberta de la història local i universal: els assistents aprenen com vivien els malgratencs del moment i com va influenciar aquesta epidèmia a l'esdevenir de la societat europea.
- Difusió del fet històric: pocs malgratencs no han sentit a parlar de la festa, i per tant, pocs són els que desconeixen el seu èxit i la seva motivació. Podem dir que Malgrat és un dels pobles en que els seus habitants millor coneixen aquest fet històric!
- L'acceptació local: els habitants de Malgrat ja perceben la festa com quelcom important en el poble i amb un valor potencial, això implica l'acceptació i estima d'aquest acte.

Visió de futur

L'acte que va néixer com una visita guiada nocturna dramatitzada ha anat derivant en això i més coses: conferències, rua festiva, exposicions, etc. Així doncs l'acte es va consolidant i creixent, prenent contingut i força sense mai perdre de vista els objectius de qualitat didàctica, d'aquí que no es traspassi la barrera per a convertir-se en “només una festa”.

Es percep que al tractar-se d'un acte original i vinculat al poble els habitants el recolzen i s'hi senten representats. Això implica una afectació directe a la identitat local, que es veu créixer gràcies a aquest tipus d'actes que et descobreixen la història més propera (geogràficament parlant).

Al comptar cada any amb més organitzadors i assistents es preveu un futur per la Festa dels Empestats, i esperem que cada any sigui una mica millor.